

Metai XIV.

1903.

Num. 11.

ŪKININKAS

tautiškai-politiškas žmonių laikraštis
išeina kas mėnuo vieną kartą.

Turinys:

Dar apie žemiečių viršininkus. *Naujakuris.*

Nelaimingi vaikai. *Žemaitė.*

Bažnyčių statymas Lietuvoje. *Naujamiestis.*

Lietuvos ponai-didžturčiai. *Sp-a.*

Žinios: Iš Lietuvos. Lietuviai svetur. Iš svetimų šalių.

Kankinių kasa.

Atsakymai.

Apgarsinimai.

Prekė 15 kap.

Adresas: M. Saunus, Tilsit, Ostpreussen,
Fabrikstrasse No. 27.

„Ūkininko“ pardavinėjimas.

Parsisiųždinamoji metų prekė:

Prūsiose (Vokietijoje) ir Austrijoje	2 marki.
Anglijoje	3 šilingai.
Amerikoje	75 centai.
Lietuvoje (Maskolijoje) kuvertuose	3 rubliai.

Apgarsinimai.

ŪKININKO KALENDORIUS

1904 metams

jau pasirodė ir galima gauti jį Tilžėje
pas

M. Saunus

Fabrikstrasse 27.

Ūkininko Kalendorius paduoda daug naudingų ūkininkams ir kiekvienam Lietuvos gyventojui žinių ir nieko nerašo priešingo nė valdžiai, nė tikėjimui. Jame atrasite surašytas visas šventes, prekymečius, teipgi – paaiškinimus apie kalendorių, orą, apie ūkų, arba gospadorystę, pirklystę, rasite pamokinių, kur pasidėti pinigų, apie paleidimą nuo karūmenės, atrasite dainelių, papasakojimų ir šep visokių kitų naudingų žinių. Nuo knygnešių reikalaudami jo, reikalaukite **Ūkininko Kalendoriaus** – toks jo vardas.

ŪKININKAS

tautiškai-politiškas žmonių laikraštis

išeina kas mėnuo vieną kartą.

Vardan tautos labo, tiesos ir laisvės!

Dar apie žemiečių*) viršininkus.

Jau buvo rašyta pereitame „Ūk-ko“ numeryje apie žemiečių viršininkus („Nauji valdžios monai“), kurie pabaigoj šių metų taps įvesti Kauno, Vilniaus ir Gardino gub. Čionai aš mažumą plačiau dar pasistengsiu parodyti, kokius vaisius atnešė ta naujoji valdžios įstaiga pačioj Rusijoje, kur jau seniai yra įvesta, ir kokius gali atnešti Lietuvoj; teip-pat paaiškėsiu, ko norėjo valdžia šituo užmanymu tenai pasiekti ir ko nori pasiekti pas mus Lietuvoj.

Visi Rusijos mokyti vyrai, užsiimą tiesos mokslu, visi tie apšviesti rusai, kurie pažįsta savo tautos reikalus ir vargus, ir geidžia jai gero, vienu balsu peikia šitą valdžios įstaigą. Mokslas ir žmonių gyvenimas parodo, jog žmogaus laisvė ir turtai tegali gerai būti apsaugoti tik tada, kada teismas (sūdas) yra liuosas, nepriklausąs kitoms vyresnybės įstaigoms, niekieno nevaržomas, kada į teismo dalykus nesikiša pašalinė vyresnybė. Teip yra įsteigta Vakarinėj Europoj, kame vyresnybė žmonėms sutverta, o ne žmonės vyresnybei. Dėlto ir žmonių laisvė ir turtas tenai yra stipriai saugojama, žmogaus ypata sergima nuo visokių užpuodinėjimų ir sąvaržų. Kasmet tenai teismas eina

*) Pereitame „Ū-ko“ num. (10) *žemskije načalniki* (rusiškai) tapo per apsirikimą lietuviškai pavadinti *žemininkų viršininkais*, — teisingiaus turėtų vadinties *žemiečių viršininkais* — teip mes toliau tuos viršininkus ir vadinysime. Apie tai keliais žodžiais plačiau pasakyta „Varpo“ № 11 („Klaidų pataisyimas“).

Red.

LTSR Valstybinė
REPUBLIKINĖ
BIBLIOTEKA

geryn, tobulinasi. Į kiekvieną mokytų vyrų žodį tėnai vyresnybė prisiklauso ir, išleidama naujus įstatymus, klausia jų patarimo ir klauso.

Maskolijoje visai kitaip. Čionai — žmonės vyresnybei, o ne vyresnybė žmonėms. Prieš išleisiant žemiečių viršininkų įstatymus mokyti vyrai stengėsi nurodyti vyresnybei visą netikumą jos užmanymų ir pranašavo vargą, kuri ji užtrauksianti, savo keliais eidama, ant visų valstiečių, jos valdinių. Bet jų žodis buvo žodžiu veltui šaukiančio girioj: visus jų užmetinėjimus negirdoms ji nuleido. Pagaliaus, įvykinus savo užmanymą, užgynė peikti naujakurius teistojus (sūdžias). Tiktai kada-nėkada kai-kuriems vargu — negalia pasiseka apreikšti laikraščiuose peiktiną viršininkų teismą (sūdijimą) ir biauūrų valdymą jiems pavestų žmonių. Trumpai pasakysiu, ką rašo apie žemiečius rusiškas laikraštis „Pravo“ (Tiesa) 14 ir 16 N. N. 1901 metų.

Vienas rusas, devynerius metus prabuvęs bajorų vadu ir per tą laiką gerai prisiziūrėjęs į viršininkų teismą (sūdą), parašė knygelę, išleistą 1898 m. vardu: „Apie žemiečių viršininkus, jų susivažiavimus ir darbus.“ (Jo žodžiams ypač reikia tikėti, nes, būdamas pavietinio susivažiavimo pirmsėdžiu, turėjo geriausią progą pažinti viršininkų teismą ir visas jų pames). Savo knygelėje, iš pradžių liki galo, prirodoinėja visą pavojų atidavimo viršininkų rankosen valdžios ir teismo, prašalinimo nuo jų senato priežiūros ir t.t. ir geidžia kad vyresnybė atsisakytų nuo šios, naujai pramantos, tvarkos. Profesorius Danevski savo knygoj, 1896 m. parašytoj, vardu: „Apie rengiamą permąinymą mūsų teismo tvarkos,“ sako, kad galėtų apsakyti daugelį atsitikimų, kada „sūdžios“ — viršininkai, perkratinėdami bajorų arba šėipjau turtingesniųjų bylas su ūkininkais, pirmiemsiems pataikavę, o antruosius nuskriaudę. Kiekvieną sodiečių nesidavimą vyresnybei skriausti viršininkai laikydavę už prasikaltimą ir nusidėjimą valdžiai ir smarkiai baudę už tai. Geresniam prilaikymui valdžios „unaro“ apkaltindavę ir pasmerkdamę (nusūdydamę) visai nekaltus žmones, neduodami jiems nė pasiteisinti. Tankių-tankiausiai viršininkams užtekdavę to, kad apskūstasis nepatinkas iš pažiūros. Tada nutarime parašydavę, juog kaltinamasis esąs „pavojingas žmogus,“ bet kame tas pavojingumas apsiereiskę, apie tai nė žodžio. Štai vienas toksai nutarimas, kurį paduoda „Pravo.“ Tam tikrojo vietoj žemiečių viršininkas

pasodinęs kalėjiman vieną ūkininką už arklių vogimą. Visą apskūstojo kaltę viršininkas atradęs tame, kad kaltinamasis „negalėjęs pristatyti jokio pasiteisinimo, jog nevogęs“ ir kad „jis žinomas esąs, kaip pasileidęs žmogus ir į piktą vedąs vietinius gyventojus.“ Joks tikrasis teismas nenukaltintų žmogaus dėl tokios tik priežasties. Juk ir rusiškuose įstatymuose aiškiai pasakyta, kad teistas turi prirodyti apskūstojo kaltę, o ne apskūstasis savo nekaltumą. Ir priežodis sako: nenuvertas už rankos — ne vagis. — Da čia priduriu porą administratyviškųjų nutarimų. 1) Vienas viršininkas nubaudė 5 rubliais vieną ūkininką-sodietį už tai, kad šis prieš jį nenusiėmęs kepurės. Vargšas sodietis apsiskundė pavietiniui viršininkų susivažiavimui, prašydamas jo išaiškinti, už kiek žingsnių reikia imties kepurė prieš viršininką. Susivažiavimas paliko skundą be vertės ir šiteip nusprendė: prisakyti per valsčių tokiam ir tokiam sodiečiui, kad kuo-greičiausiai atvyktų pas savo viršininką, kuris jam paaiškįsias sulig nusėmimo kepurės (Žiūr. „Pravo“ 14 N. 1901 m.). Kaip viršininkas paaiškino sodiečiui, už kiek žingsnių imties kepurę, lengva suprasti. 2) Vėl vienas viršininkas užgynė vienam sodiečiui vaikščioti pro savo namus. Sodietis turėjo vaikščioti dideliu vingiu, kita gatve, aplenkdamas viršininko namus. Bet vieną kartą užsimiršęs netyčia peržengė viršininko prisakymą ir buvo už tai pasodintas kalėjiman ant trijų dienų. (Žr. ten-pat „Pravo“). — Tai ne vienintėlis atsitikimas, — šimtais tokių atsitikimų esti, nes vyresnybė leidžia viršininkams bausti pavestus jiems sodiečius, nenurodant kaltės. 61 § žemiečių viršininkų įstatymų pasakyta: „Viršininkas gali nubausti kiekvieną sodietį - ūkininką, peržengusį teisingą jo įsakymą pinigais iki šešių rublių arba kalėjimu iki trijų dienų, neperkratinėdamas teismu jo kaltės, o tik sustatydamas protokolą.“ Nors tuose įstatymuose pasakyta „teisingą“, bet kas iš to: kieno valia, to ir teisybė! Pabaustas nepasiskųsi nė susivažiavimui, nė gubernatoriui: visi tie patįs sėbrai — vienas už kitą užsistoja. Viršininkui, kaipo viršininkui, daugiau rūpi žmonių valdžia, o ne teismas. Teismas yra tik prievartos baidykle įvedimui visokių valdžios užmanymų.

Dabar pažiūrėsime, kaip viršininkai teisia (sūdijs). Michilovski laikraštyje „Pravo“ plačiau aprašo tai, — aš tik trumpai tepaaiškįsiu jo pranešimą. Jam buvę pavesta pavietiniame susiva-

žiavime rengti viršininkų nuspręstas bylas (provas) apeliacijai. Bet tai sakosi ne bylos buvusios, o kratinys: per ilgas valandas tegalėdavęs supaisioti, kas, kieno ir už ką kaltinamas, po 30—40 bylų būdavę sutraukta vienon, tai yra iš kelių dešimčių bylų būdavus padaryta viena dėl to tik, kad apskūstieji buvę kaltinami pagal to paties įstatymų straipsnio (teip teisiama žmonės tik per karę), t. y. už tą patį daiktą. O ką apie davimą kaltinamiesiems žinios, kad pribūtų teisman, tai viršininkas nepranešdavęs jam šauktuva (paviestka), o liepdavęs apskelbti tai valsčiūje per uriadniką ištisai miniai žmonių, vienu žygiu. Jei koks kaltinamas sodietis nebūdavęs toj minioj ir pertai negalėjęs žinoti pranešimo, tada, atėjus paskirtai teismo dienai, dešimtininkai, uriadniko prigrasyti, varyte atvarydavę teisman kaltinamąjį. Taigi šiais kartais ir kitais yra nematytas skirtumas tarp „miravų“ ir tarp viršininkų. Rusijos ūkin.-sodiečiai, atsiminę „miravuosius“, negali jų atsigailėti, sakydami: „Pirma buvo teismas prieš kurį visi lygūs buvo, o dabar teismo nebėr, — vietoj teismo pastatyti viršininkai.“ Aiškiausias skirtumas tarp „miravų“ ir žemiečių matyties labiausiai apsiėjimuose su žmonėmis, atėjusiais pas juos su reikalais. „Miravas retai kada suplus žmogų — paprastai vadina kiekvieną „tamsta“, o ne „tu“. Nuo žemiečių viršininko gero žodžio neišgirsi: ir geruoju ir piktuoju sodietį žmogų „tuksi“, tai yra vadina „tu“, o užpykę plūsta biauriausiais žodžiais; kartais, pašokę iš užstalės, užsimoję, puola ant susirinkusių žmonių ir daužo jiems antausius. Tai ne mano pramanyta, — tai tikri Rusijos gyvenimo atsitikimai, augščiaus minėtojo Michailovskio užrašyti. Dažnai atsitinka ir teip, kad viršininkas paskiria teismą (sūdą) devintoj valandoj ryto, o pats atvažiuoja vakaro, septintoj ir, atradęs žmonių išvaikščiotą, muša storastas, kam jie paleidę žmones namon. Žodžiu sakant, šie kaimo karalėliai ant kiekvieno žinginio stengiasi parodyti žmonėms, kad jie — galinga ir artima kaimiečių valdžia, augštesniosios vyresnybės pastatyta. Jei ant „miravų“ žmonės pykdavo, vadindami jų teismą bičiulių teismu, tai ant „žemiečių viršininkų tris kartus daugiau pyks. „Miravieji“ vis-tik teistojai: padarytas savo draugų klaidas ir laikydavo už klaidas, o šitie viršininkai begalo nemėgsta „visokių smulkmenų“ įstatymuose, nes jie varžo ir painioja jų valdžią!

Kaip jau žinome, antroji instancija (vieta) žemiečių viršininkų — apeliacija, o kai-kurioms byloms ir trečioji — kasacija. Čia jau reiktų tikėties geresnio teismo, kadangi tarp viršininkų yra išimaisę ir tikri teistojai: miesto teistojai ir apygardos teismo sąnariai. Bet kur tau: ir čia viršininkai viešpatauja savo daugumu ir valdžia. Rodos, apygardos teismo sąnarys, kaip po pabaigęs tiesos mokslą ir geriau už kitus išmanęs įstatymus, turėtų būti susivažiavimo vadovu, bet ne — vyresnybė nenori, kad išmintingesnis vestų ir rėdytų, dėlto ir pavedė pirmsėdžio vietą bajorų vadui (maršalkai), tai yra tokiai ypatai, kuri paprasčiausiai nėra baigusi ne tik augštesnio mokslo, bet nėra išėjus vidutinės mokyklos ir paprastai mažiau teismano įstatymus, kaip viršininkai. Taigi suprantamas daiktas, kad viršininkai po tokio pirmsėdžio globa užrėkia tikruosius teistojus kiekviename atsitikime. Pertai išeina, kad ir susivažiavimo tvarka tokia-pat, kaip viršininkų, jei da ne prastesnė. Teip-pat ir susivažiavimas „tuksi“ pašauktuosius teisman žmones, plūsta juos bauriais žodžiais rėkauja, nirsta. Ir jam, kaip viršininkams, nemalonios „visokios įstatymų smulkmenos“, ir jis daugiau stengiasi prilaikyti vyresnybės „unarą“ ir parodyti žmonėms, kad jie menkos dulkės prieš savo viršininkus. Pertai, sako Michailovski, susivažiavimo nuomone, atmainyti kaimiečių viršininkų nutarimą — vis tiek, kaip „sumažinti viršininko galybę prieš sodiečius“. Ir susivažiavimas padaro teisiu tą, kuris pinigų daugiau turi, kuris visūmenėį sėdi ant augštesnės vietos. Taikos teistojai papildydavo neteisybes, bet vistik privengdavo senato, pertai ir neteisybė ten atsitikdavo rečiau. Susivažiavimui nėra ko bijoties: gubernijos komitetas, kuriam pavesta kasacija, susideda teip-pat iš viršininkų. O juk varnas varnui nekerta akies. Ir komitetas, kaip gyvenimas parodo, anot Michailovskio, nemaino susivažiavimo nutarimų, kad tuo nesumažintų jo galybės ir neįdrąsintų žmonių.

Štai kaip tenai teisiama (sūdijsama). Viename gubernijos komitete šitokia tvarka buvusi įvesta, sako Michailovski. Komitetas neperkratinėdavęs bylų, o pakišus sekretoriui tik pasirašydavęs ant jų, visai neskaitęs ir nežinodamas, kas ten yra. O gerųjų komitėto pažįstamųjų bylas sekretorius išymėdavęs tam tikrais ženklais. Tokios bylos komiteto būdavusios visuomet atmainomos. Kitoj vietoj buvusi truputį kitoniška

tvarka. Ant dienos prisekdavę po du šimtu bylų. Komitetas suspėdavęs visas išrišti per vieną, o jau ilgiausiai, per dvi valandi.

Tai koks teismas visų trijų instancijų tose vietose Rusijoje, kame įsteigti žemiečių viršininkai! Tačiau reikia pridurti, jog da prasčiau esti, kada kas tampa apskustas už peržengimą gubernatoriaus įsakymo, kuris nesutinka su viešpatystės įstatymais. Perkratinėjant tokią bylą, pirma reikia išrišti klausimas, ar teisingas pats gubernatoriaus arba kito kokio viršininko įsakymas, ar ne, nes tiesa sako, kad tik *teisingą* įsakymą tepridera pildyti. Bet pati gubernijos vyresnybė, išleidusi priešingą įstatymams įsakymą, pati pašaukusi teisman kaltinamąjį už jo peržengimą, negi sakys, kad jos įsakymas neteisingas?! Taigi tokiuose atsitikimuose kaltinamasis visuomet bus nukaltintas. Tam pačiame laikraštyje „Pravo“ yra užrašytas įdomus atsitikimas 1895 m. Gubernatorius per telegrafą iššaukęs pas save miesto teistoją už tai, kad šis vienoj byloj išdrisęs svarstyti įsakymą, jog nesutinkąs su įstatymais. Jeigu jau gubernatorius taip elgiasi su miesto teistoju, kuris nuo jo visiškai nepriguli, tai ką besakyti apie žemiečių viršininkus, kurie turi klausyti jo kiekviename žingsnyje ir kurie su mielu noru klauso jo!

Ko norėjo pasiekti vyresnybė, sugriaudama Rusijoje taikos tarpininkų ir teistųjų įstaigas, ir jų vietoj įkurdama žemiečių viršininkus, lengva suprasti. Rusijoje yra dvi esybi, kuriedvi neapsikenčia: *vergija* ir *laisvė*. Pirmąją prilaiko vyresnybė ir visi visūmenės gaivalai, kuriuos vyresnybė malonėja, antrąją — susipratę darbininkai, badą kenčią sodiečiai ir dori žmonės, igiję mokslą ir trokštą savo šaliai gerovės. Vergijos šalininkų įnagis — kumatis ir „nagaika“, laisvės — mokslas ir skelbimas nuvergtiems budo nusikratyti vergiją. Bet tuo tarpu kumstis stipresnis už mokslą, pertai ir viešpatauja po visas Rusijos šalis. Vyresnybė gerai numano, kad jeigu ta minia, kuri mitina visą viešpatystę, suprastų savo galybę ir vertę, kad numestų uždėtą ant jos jungą ir nebesiduotų savęs skriausti, nelyginant kaip tas arklys, kad savo stiprumą žinotų, tad niekas juo nepajotų. Suprazdama tai, vyresnybė nutarė už reikalingą daiktą uždėti kietą apinasrį tai miniai, pastačius viršininkus ant jos, išabojus ir suvaržius visūmenę, tą nelaimingąjį arkli, visokiais įstatymais. Numanydami, kam esą, viršininkai stengiasi, kaip priderant, atlikti vyresnybės uždėtas ant jų pareigas — įkvėpti visūmenei baimę

ir galutiną paklusnumą valdžiai. Tačiau vyresnybė užmiršta vieną daiktą, būtent, kad tas arklys, minia, pritrūkęs kantrybės, gali apnirtęs atsistoti piesta ir numesti jojęją, tai yra valdžią, ir palikti liuosas! Bet tai parodys tik ateitis.

Įkurdama viršininkus Lietuvoj, vyresnybė nori da daugiau pasiekti — galutinai suvaržyti lietuvius, suspausti ne vien jų laisvę, bet ir užslėgti jų pradėtą tautišką ūgi. Didesnis Lietuvos suspaudimas apsireiškia pirmučiausiai tame, kad vietinei vyresnybei duota didesnė valdžia. Išrinktųjų viršininkų nereikės ministrui tvirtinti, — užteks generalgubernatoriaus sutikimo. Viršininkai bus skiriami vien iš maskolių, tik dėl šlystės būsią keletas paskirta iš katalikų, didžiųjų dvarponių, ištikimųjų valdžiai. Pavyzdžiui, Kauno gubernijoje būsią keturi: kunigaikštis Radvila ir kiti. Bet ir paskirti į viršininkus maskoliai bus ne bet-kokie maskoliai: prasigėrę oficeriai, išvaryti iš karūmenės, nusigyvenę ir prasiłošę dvarponiai ir kitokie valkatos. Taigi visi tokie grūsis Lietuvon pasitaisytų savo reikalų, prisiplėštų pinigų iš lietuvių. Už tą pasitaisymą reikalų gubernatoriai reikalaus nuo viršininkų, kad jie neapviltų vyresnybės, juos paskyrusios, tai yra, kad persekiotų lietuvių ir katalikų, kad platintų Lietuvoj pravoslaviją ir rusišką dvasią. Didelė valdžia ir teismas, suteikti viršininkams, bus priemoniu įvedimui visokių vyresnybės užmanymų, griaušančių lietuvių tautystę: ko negalės atlikti per valsčius, suspraustus viršininkų prisakymais, tai stengsis per teismą. Žmonės bus verste verčiami steigti cerkvines mokyklas, pirkinėti „ikonas,“ o laikraščiuose maskolių viršininkų bus garsinama, kad tokie ir tokie sodiečiai su mielu noru nutarę tai padaryti. Išteisinamas bus tas, kuris atsiduos rusiška dvasia, o visos bylos, kuriose išimaišiusi bus vyresnybė, policija, galima išaugšto pasakyti, bus pralaimėtos.

Kas daryti lietuviams, su tokiu viršininkų teismu, sunku patarti; galima tik pasakyti, kad ant kiekvieno žingsnio, kame šiek-tiek bus palikta tiesos, spirties, nesiduoti galutinai už nosies vadžioti, kuo-mažiausiai eiti su reikalais pas juos į teismą. Reikia žinoti, kad teismas geruoju, ir įvedus viršininkus, pasiliks po senoves. Taigi daug geriau būtų, kad tarp lietuvių prasiplatintų paprotys pasirinkti patiems teismą kiekvienam atsitikimui, taip vadinamą rusiškai „poliubovnyj sud.“ Jis rusiškųjų įstatymų leistas. Abi pusi, kilus kokiam nesusipratimui, galėtų

išsirinkti susitarusi dorus žmones, kurie, reikia tikėtis, teisingiau išteistų jų bylą.

Tiek tam kartui. Žiūrėsime, kas toliaus bus, kada jau pradės savotiškai darbuoties viršininkai, vyresnybės igalioti.

Naujakuris.

Nelaimingi vaikai.

Vaiko pasakojimas.

Tėtis išėjo į Ameriką. Mamaitė paliko pas senelaitės mažoje trobelėje. Tėtis paliko Juozuką ir Onelę mažus, o aš buvau didesnis. Neturėjome mėsos, nė pienelio. Žalaušę tėtis išeidamas atidavė žydui, gavo pinigų ir išsinešė. Męs palikę valgėme juodą putrelę; kartais mamaitė atnešė duonelės. Senelaitės trobelė šalta, nėra žabarų pasikūrenti. Kiutojome susirietę aplink šaltą krosnį.*)

Pavasari išleido mane pas Babrą kiaulių ganyti. Sustyręs, sušalęs, sėdėdamas prie kiaulių verksiu, verksiu tėtulėlio...

Vieną sykį mamaitė, pareidama iš bažnyčios, pasakė, kad tėtulėlis parleidęs raštą. Rašo: sveikas ir linksmas; klausinėja, kas prie mūsų girdėti, netrukus žada pinigų pasiųsti. Mamaitė, pašnekėjusi su manim, nuėjo namo. Man teip linksmu, teip smagu rodos: dainavau šokinėjau po kiaules, įmaniau visas iš, bučiuoti. Parginęs kiaules namo, vakare nubėgau pas mamaitės. Parodė man tėtulėlio raštą: toks gražus, su žolynėliu — raudoni ir žali lapeliai. Aš iš to džiaugsmo net verkti pradėjau, bet ilgai negalėjau džiaugties — reikia namo grįžti.

Netrukus tėtulėlis pasiuntė pinigų penkias dešimtis. Mamaitė užpirkto mišias, nupirko mums pyragą, rugių duonelei, kitus pinigus laikė skrynioje užrakinusi.

Vieną šventą vakarą nubėgau pas mamaitės — radau svečių. Petras, daktaro vežikas, ir Antanas, krasos**) sargas, pasipuošusiu, kaliošuotu su papierosais. Atsinešusiu degtinės, pyrago, vaišina mamaitę ir senelaitę ragino, ir vis prašo pinigų paskolinti. Prašo, meldžia apsikabindamu, žada palūkas didžiausias, o pinigus, kad tik mamaitė pareikalausianti, tuoj atiduoti. Mamaitė

*) pečių; **) pačto.

spyrės neduoti, bet kaip pradėjo rankas bučiuoti, loti, ir perlojo. Prižadėjo paskolinti, bet ne ilgam laikui. Ponaičiai parašė raštą, abudu pasirašė, atidavė mamaitei, o ji davė jiems pinigų.

Po to mamaite siuntė laišką prie tėtulėlio, vieną ir kitą, o tėtis nebeatrašo.

Užėjo žiema, parėjau ir aš nuo Babro. Mamaite verks, verks, ir mės išalkę verkiame: nuo tėtulėlio kaip nėra, teip nėra laiško. Pritrūkome duonelės, pinigų nebėra. Skolininkų-ponaičių nė balso nebegirdėti: abudu išlakstė į Rygą — mamaitei nė šaukti, nė plaukti.

Senelaitė iškaži-kur patyrė, kad kalvis, mūsų kaimynas, nurašęs prie tėtulėlio, skųzdamas mamaitę: kaip su vaikiais per naktis gerianti ir pinigų jiems kemšanti. Turbūt tėtulėlis įtikėjo, supyko ir neberašo. Mamaite, išgirdusi tokią naujieną, verks, verks dienas-naktis — ir mės verkiame valgyti. Po to, iškaži-kur nusipirkusi puspūrį rugių, nusinešė į malūną. Besemiant miltus, užkliuvo sijonas už volo ir įsuko mamaitę. Kol apstabdė malūną, kol iškliudė, mamaitę vos gyvą ištraukė. Pabuvo dar keletą dienų gyva ir pasimirė.

Senelaitė verkia, rankas laužo: kur dėties su kūdikiais?

Per žiemą išmitome šėip-teip, pavasari išsivadžiojo mus žmonės: mane Dirgilas prie kiaulių, Juozuką — Gelžinis prie žąsų, Onele, nors mažą, tetutė Jakšienė išsivedė vaiko padaboti.

Senelaitė nebepasimaitindama, persisvėrusi krepšius, išėjo per svieta.

Pavasari užėjo šaltas vėjas su lietumi, tankiai ir sniego lašas krito — mano švarkelis nuplyšęs, kojos basos, kiaulės žviegdamos lekia namo, į kūtę lenda. Norėčiau ir aš į vidų bent pasišildyti, bet šeiminkė pamačiusi šaukia ginti atgal.

Užpuolė mane kosulys — begalinis kosulys! Kosėsiu, kosėsiu, bekosėdamas, pakritęs ant žemės, raitysiuos. Per naktį nebegaliu nė užmigti: kosiu, kaip tik medžius kapoju. Burna man sutino, akis paraudo, nė kojų nebepavelku.

— Turbūt bus jam tymai — spėjo didieji

Šeiminkai bijodami, kad jų vaikams neprikibtų, išvarė mane pas senelaitės. Vilkaus, vilkaus pasisėdėdamas ligi-pat vakaro. Senelaitė parėjusi rado mane bekosiant ant slenksčio. Nuvilkusi švarkelį, paguldė lovoje, kailiniais užklostė, išvirė

žolienės karštos atsigerti — aš ir užmigau. Kaip atsibudau — mano rankos margos ir tokios dygios, kaip dyglių prisagstytos.

Senelaitė prasidžiugo, kaip ėmiau kalbėti.

— Visą nedėlią kaip pagalys gulėjai — tarė — nebesitikėjau, kad tu, vaikeli, pagerėtumei.

Kaip pradėjau gerėti, ėmiau valgyti norėti, o čia senelaitė verkia, nieko neturi. Išvirs juodos putros, arba duonienės, srėbsiu apsikentęs, kad tik senelaitė neverktų.

Pasėdėjau jau lovoje. Senelaitė išėjo pasipavargėliauti. Atvažiavo kažikas ir apsistojo prie durų. Gelžinis beįnešęs mūsų Juozelį. Paguldė į lovą skersai ant mano kojų. Išbalęs, pamėlynavęs, sustyręs, kaip pagalėlis, nė akių nebeatmerkia.

Man gerklėje užsmaugė ir nebematau nieko; girdžiu tik Gelžinio kalbą.

— Visi tokie rupūžiukai... susirgo tymais, ilindęs į kamara po klėties ir nieko nesako... Nurėpliojęs naktį prie prūdžiuko, gėrė, žinoma, vandens, kiek jam betilpo ir nebeperėjęs atgal — rytą vos gyvą radome paprūdėje.... vieni vargai su tokiais rupūžiukais...

Klausinėjo dar manęs kažiko, kame senelė, bet aš negalėjau nė žodžio pratarti.

Gelžinis, dar atkartojęs, kad visi tokie rupūžiukai, išvažiavo. Aš Juozuką norėjau patraukti, greta savęs, nėraip negal: žadinau, šaukiau: „paslink pas manęs!“ — negal prišaukti. Įkėliau jo kojas į lovą, užklojau kailiniais, ir pats, greta atsigulęs, apsikabinęs, dūsavau šilta dvasia ant jo. Po valandos pasijudino — vos supratau, pasakė: „gerti“. Pasiėkiau kvartą — tuščia; išlipęs ėjau į kibirėlį vandens — pavirtau asloje — pagulėjęs pasėmiau. Duodu gerti — Juozelio lūpėlės sudžiūvusios, liežuvelis baltas sustyręs — nepajudina nė galvelės. Paėmęs šaukštą, įpyliau vandens — nurijo.

Vėl, atsigulęs greta, šildžiau, klosčiau ir vėl gerti pyliau. Teip begulint, rado mus senelaitė vakare. Pamačiusi Juozelį užšalusį, ėmė verkti

— Neverk, senelaite, — sakau — aš jį sušildysiu.

Senelaitė parsinešė gavusi pienelio, išvirė baltos purelės: aš pasivalgiau ir Juozeliui pylėme, bet jis gargaliavo tik ir gana.

Rytą atsibudęs pamačiau Juozelį: baltais marškinėliais apvilktas, ant suolo paguldytas ir žvakė dega. Pasigailęs ėmiau šaukti:

— Senelaite! Juozeliui ten šalta, guldyk pas manęs greta, aš jį apšildysiu...

— Nebereik jam nieko, vaikeli! — tarė senelaitė — tu tik gulėk romiai, aš bėgsiu prie jo kūmos, be nepadirbs grabelio ir nuneš į kapus... Jo vargo pasigailo mamaitė... atsiėmė pas save....

Įteikusi dar man valgyti, išėjo.

Aš gulėdamas verkiau, verkiau atsiminęs, kaip pernai mamaitė gulėjo toj pačioj vietoje... Kaip mes ją žadinome, judinome, nėra kaip nepabudinome. Kaip paskui nedori dėdės, užkalę mamaitę grabe, šaukdami išvežė, o mudu su Juozuku piktų balsu klykėva... Dabar jis guli sau ir miegti... Atsiminiau Gelžinio kalbą apie Juozelį... kaip jam ten kamaroje šalta buvo sirgti...

Kaip jis gerti norėjo... kaip paprūdėję gulėjo.... Kaip man prie kiaulių šalta buvo... galvelę skaudėjo, kosulys daužė... Viską, viską atminiau... kaip tie pasipuošę dėdės pinigų išgavo, kaip mamaitė verkė... paskui iš malūno krauju aptekusią parnešė... kaip daktaras ją žiūrėjo, o mamaitė šaukė, mes klykėme... O tėtulėlis nieko nemato, prarijo jį Amerikas — Amerikas tas baisus, turbūt, žvėris, kur gyvus žmones rija... Kokie jo dantys, kokie nasrai!... gerklė kaip šulinės, kur prarija žmogų... Ėmiau verkti, bijoti to Ameriko, kur tėtulėlį prarijo ir tiek vargo mamaitei padarė...

Užsiklojęs galvą, verkiau, verkiau...

Atšilo vasara. Pradėjau po lauką vaikštinėti. Atėjusi Dirgilienė išsivedė mane atgal prie kiaulių, nors kojeles man labai skaudėjo, bet senelaitė liepė eiti, nes nėra ko valgyti....

Vasarą bepigū ganyti: saulelė kaitina, kiaulės pelkėje sugula ir aš ant dirvono raitaus; turiu kišenėje duonelės, išalkęs pakramtau ir klausaus, kaip paukšteliai miške visokiais balsais gieda, švilpia, tarška, barška; muselės ir vabalėliai užia, zirzia. Žolelės ant žemės žaliuoja, žiedus krauja, kitos jau žydi, klesta. Man gerai raityties... Mamaitė ir Juozelis žemėje, lentomis apkalti, nieko nemato... o tėtulėlis?... Kaip atsiminiau tą Ameriką ir nebematau nieko...

Kartais senelaitė ateis pas mane, iššukuos galvelę, paverks paverkusi ir vėl paliks mane vieną.

Atėjo ruduo, vėl šalta, lietus. Kiaulės laksto, lenda į daržus į bulbes. Kaip kur įlīs kiaušė, man į kuprą suduos šeimininkė arba čiuprą nuraus. O vieną sykį, kaip nukniso bulbes, seimininkas mane su diržu labai skaudžiai nuraižė, ilgai negalėjau nė tekinas pabėgti.

Vieną rytą, saulėtą, šiltą, išginiau kiaušes — teip noriu, teip noriu pas senelaitės. Išginė ir Petro piemenė — ėmiau jos prašyti, kad mane paleistų, paganytų mano kiaušes.

— Eik — sako — kad teip nori, tik nesivėluok...

Nubėgau džiaugdamas, visu keliu beveik tekinas bėgau. Žengiu į vidų, žiūriu — Onelė begulinti lovoje... Priėjęs apsikabinau, klausiu:

Ar sergi, Onele?

— Nesergu — sako — ir pradėjo verkti; atsikosėjo — burnelėje kraujas.

— Kas tau, Onele? Kas rados? — užnikau klausti.

Ji, pasilsėjusi valandėlę, ėmė pasakoti:

— Jonukas, kur aš dabojau, toks sunkus — negalėjau pakelti, o kaip įkibs man į plaukus, ar įgnybs į kaklą — teip skaudu, teip skaudu... Andai supykęs kaip įkibo braižyti man burną — aš rėkdama takšt per nagus, ir jis pradėjo rėkti.... Kad tu žinotumei, kaip jis kriokia rėkdamas!... Tetutė, įpuolusi su vytim, ėmė mane raižyti pasivaliodama ant žemės: „Ar tu rėkysi vaiką? Ar tu rėkysi vaiką?“...

Onelė pritrūko balso, verkdamas šnibždėjo:

— Teip skaudžiai, teip skaudžiai raižė... Paskui užugnyje verkiau, verkiau, vis galvojau, kaip išbėgti prie senelaitės... Parėjo dėdė pietų — tarė toliau Onelė — susėdo valgyti; aš tuo tarpu per daržą į pakalnę bėgau prie senelaitės... Tikt iš užpakalio džinkt man į kuprą — kritau ant nosies. Dėdė man už plaukų... sudaužė vytį... nusijuosė diržą... davė, davė ir kojomis spardė: kumsčia per galvelę, šonus... kur pakliuvo... nė rėkti nebegaliu, nė atsikelti... parvilko ir imetė į trobą... kritau ant suoliuko, užmigau... Atsibudau, žiūriu — vaiko skaros man po galva kruvinos. Tetutė sako: „Ko tu bėgai, kaip beprotė?... Kad teip nori, gali sau eiti pas senelės, man tavęs nebereikia — vaikas jau vaikščioja.“

Išėjau ir parėjau pamažu... bet dabar teip skausti, teip skausti čia — parodė į krūtinėlę.

Verkėva abudu.

— Ir mane raižė diržu — skundžiaus Onelei — į kuprą gavau ir plaukus nurovė... Kiaulės pašėlusios laksto...

Teip besiguodžiojant, rado mudu senelaitė. Ėmiau skusties, kad mane muša ir peša.

Senelaitė, paglosčiusi mane, tarė:

— Tu vis dar sveikas, bet žiūrėk į Onelą...

Tai sakydama, atklojo Onelą — baisu žiūrėti! Visitėlė marga — gabalai juodi, gabalai mėlyni, geltoni ir kruvini — tiek rankos, tiek kojos; nugarėlė ir šonai — viena mėlynė: kaip obuolys sumušta, o iš burnelės vis kraujas rodosi...

Mano širdelė tvaks, tvaks, ir nebematau nieko — rankos dreba.

— Aš tą Jakšą užmušiu! — sušukau — užmušiu, kaip užaugsiu!

— Eik tu, vargo bitis! — prasijuokė senelaitė — Te, pavalgyk verčiau bulbelių ir bėk namo, ne tokius niekus plepėk: užmušti — nuedėmė teip kalbėti, ir žadėti atkeršyti — nuodėmė. Visiems reikia dovanoti ir nepykti...

Senelaitė teip įkalbinėjo, o aš nėkaip negalėjau Jakšui dovanoti už tokį Onelės sumušimą. Žadėjau, akis jam išdraskyti...

Vakare parėjau prie kiaulių.

Netrukus užšalo. Kiaulės užmetė penėti, kitas į bulbienes paleido. Man jau lengviau po vidų su vaikais: išsišluoju aslą, bulbes skutu.

Vieną rytą sako man šeimnininkė:

— Antaniuk, jei tu nori, eik pas senelės. Dėdė važiuos į malūną, tave pavėžis. Paskui keliu nubėgsi.

— Aš į malūną nenoriu! — sušukau, ten mano mamaitę sudraskė.

— Ne į malūną, ne — pas senelaitės nueisi, sako, ten kažikoks prašmintinys yra...

Pašokęs apsisitaisiau, kuo turėjau; išsėdęs prie dėdės, nuvažiavau ligi malūno, paskui ir parbėgau pas senelaitės. Atidariau duris — Onelė balta begulinti ten, kur gulėjo mamaitė ir Juozelis. Suklykęs virtau į užkrosnį. Verkiau, verkiau pasikukčiodamas verkiau... Žemaitė.

Bažnyčių statymas Lietuvoje.

Paskutiniaisiais metais, iškovojus lieuviams maskolių valdžios leidimą, šoko pas mus kunigai (ypač Kauno gubernijoje) statyt naujas bažnyčias. Šoko prie statymo ir klebonai tų parapijų, kur jau būtinai buvo reikalingos naujos bažnyčios, ir tu, kur da buvo galima ir su tomis pačiomis apsieiti. Įsteigė bažnyčias visur dideles, kur-kas didesnes, negu senosios. Sunku buvo parapijai sudėti tiek pinigų, bet, ką darysi, dėjo išpaskutinos, kiti net lindo į skolas, o dėjo, davė arklius, darbininkus. Daugelyj vietų parapijonis skundėsi, kad begalo daug pinigų išeina, kad vis negana ir negana, bet vistik, antgalo, tapo pastatyta bažnyčia, ir žmonės lengviau atsiduso; kitur baigia statyt — ir ten žmonės nekrantriai laukia, kad tik greičiau pabaigtų.

Bet yra ir tokių vietų, kur stato, stato ir da vis nematyt galo, kada pabaigs statyt. Tokia nelaiminga parapija yra Panevėžio pavieta — *Naujamiesčio* parapija.

Bažnytėlė čionai yra nedidukė, sena, medinė — teisybė, reikia naujos, ir žmonės penki metai atgal greitai sutiko statyt naują, juo kad yra palikti tam pinigai: Vilniaus pralotas Baukevyčius iš Naujamiesčio parapijos, mirdamas apie 50 metų atgal, paliko Naujamiesčio bažnyčiai 16 tūkstančių rub., o inžinierius Kerbėdis ir iš Naujamiesčio par., mirdamas keli metai atgal, teipgi paliko 6 tūkstančius rub., tai jau tik vienų procentų iš šitų pinigų pasidaro apie 40 tūkstančių grynais pinigais. Ana, Panevėžio bažnyčią statant, tebuvo pinigais tik 8 tūkstančiai, o tokią gražią pastatė; Krakinavos parapija (netoli nuo Naujamiesčio), visai neturėdama surinktų pinigų, apsiėmė — ir čia sutiko žmonės be jokios baimės. Bet Naujamiesčio parapija pradėjo statyti bažnyčią, ir gerokai pinigų turėdama, o vienok ir ligšiol neturi dar naujos bažnyčios ir tebevargsta. Štai kaip tai atsitiko.

Buvo išrinktas tam tikras komitetas (prižiūrėtojai) — ūkininkai ir bajorai — ir pradėjo statyt. Tarp prižiūrėtojų buvo ir suprantančių žmonių, tik jau iš-pat pradžių klebonas kun. Stira (Stiravyčius) pradėjo viską daryti, visą jiems nė žodžio nepasakęs, kaip kas jam patiko.

Pirmiausia, klebonas liepė nugriauti kairiąją bažnyčios koplyčią, kad būtų galima patiesti pamatai naujaijai, ir iš koplyčios

sienmedžių, medžių, bažnyčiai privežtų ir bažnyčios plytų (sieniojų) pasididino kleboniją, norint ir senojoje buvo užtektingai vietos, pasistatydino arklidę ir sode — puikią pirtį. Sunku tikėti, kad šventos bažnyčios sienas pats klebonas apverstų arklidei, vienok tai tikra teisybė: kam tik teks būti Naujamiestyje, gali pats savo akimis tai pamatyti.

Pakalniškių sodžiūj jis įtaisė plytynčią, bet teisdegė tik porą krosnių — pasirodė, kad molis netinka plytomis. Plytas pradėjo imti iš Joniškelių ir, daugiausiai, iš Šiaulių. Šiaulių plytos teipgi pasirodė negeros; komitetas pasakė apie tai klebonui, bet jis jau buvo užmokėjęs už jas.

Gabeno plytas iš Šiaulių geležinkeliu į Labą ir Panevėžį; išten vežė jas porą mylių į Naujamiestį arkliais. Žmonėms tas vežimas, kartais per pačią darbymetę, jau visai įsipyko, juo kad ir jie jau matė, kad plytos niekam netikusios, kad bažnyčios statymas visai neina tolyn. Antgalo, apžiūrėjo tas plytas Panevėžio inžinierius Tiližinskis ir pasakė, kad bažnyčios statymui jos netinkančios.

Kaip pradėta statyt, šįmet nuo šv. Onos jau užstojo šešti metai, bet tepastatyta da tik tai koks sieksnis ant pamato, o tuo tarpu Krakinavos bažnyčia, kurią kartu pradėjo statyt, jau 2 metu kaip pastatyta. Naujamiestyje vis statė ir ardė, tai nė nenuostabu, kad teip maža tepastatė. Pernai jau daugiau nedirbo, negu dirbo; šįmet jau visiškai nebedirbo, klebonas jau ir meisteriams atsakė.

Pastatytas mūras ir suvežtos plytos stovi visai neuždengtos ir genda (nuo tolydinių lietu, šalčių ir karščių. Pagaliaus, kaip sako kiti meisteriai, ir pastatytasis mūras negerai esąs pastatytas ir labai gali būti, kad reikės jis nugriaut ir visai išnaujo pradėt statyt! O pinigai, kurie buvo palikti bažnyčiai, jau išdulkėjo; klebonas surinko nemažai ir nuo pačių parapijonų, bet ir tų jau nebėra! Žmonės atsisako daugiau beduoti. Veltui klebonas barasi, apšaukia juos netikėliais, bedieviais, veltui gązdina baisiomis pragavo kančiomis — jie tetrokšta tik, kad jis greičiau nuo jų išeitų, kad nebesirodytų jiems nė į akis — tuomet jie žiūrėsia. Nebėra pakakinti juo nė valstiečiai, nė bajorai, norint bajorų nevertė klebonas duoti nė darbininkų bažnyčiai statyti, nė arklių medegai vežti; jie, mat, davę medegą... Pernai vasarą buvo nuvažiavę dėl šito dalyko 3 bajorai, parapijos komiteto šanariai (Butrimas,

Jasinskis ir Eidrigas) pas Kauno vyskupą. Papasakojo viską, kaip kas pas juos dedasi; vyskupas būk pats buvęs pasipiktinęs iš tokių klebono darbų, žadėjęs pažiūrėti, bet... iš to nieko neišėjo, tik senasis komitetas atsisakė nuo savo pareigų. Rašinėjo ir valsčionis pas vyskupą, bet ir nieko nepelnė: mat Naujamiesčio klebonas — vyskupo numylėtinis; jis jį, kiek galėdamas, stumia augštyt: ligšiol buvo garbės kanauninku, šimet jau tapo tikru kanauninku; jis teip-pat yra Panevėžio džiakonystės džiakonu. Dėlei to kun. Stira da ir ikišiol tebesėdi Naujamiestyj ir šaukia per pamokslus, kad ne parapija jį atkėlusi, ne parapija ir iškelsianti. Sakosi jis klausęs vyskupo, ar nenoriš jo iškelti, tas atsakęs, kad iškelsias, kaip jis pa-baigsęs bažnyčią statyt. „Užtat, užbaigia klebonas, jei norite, kad aš nuo jūsų greičiau išeičiau, baikite bažnyčią statyt, dėkite pinigų!...“ Bet žmonės jau gerai pažino savo „geradėją“; tokios jo kalbos ir pamokslai tik da labiau pykina juos ir iš tikrųjų gali ateiti tokia valanda, kad parapijonis, nebegalėdami su juo nieko geruoju padaryti, neberazdami niekur pagalbos, patis varyte išvarys jį iš savo parapijos. Ir kitaip nė būti negali — juk jie savo parapijos ponai!

Tai teip eina bažnyčios statymas Naujamiesčio parapijoj ir, neperdėsiu pasakęs, kad ne vienoj tik Naujamiesčio parapijoj, o beveik ir visose Lietuvos parapijose! Teisybė, gal vienur - kitur nenuėina teip toli, kaip Naujamiestyj, bet netoli nuo to. Kiekvienas skaitytojas gali rasti panašių pavyzdžių.

Kame gi svarbiausia to priežastis? — Tame, kad pas mus parapijos reikalais rūpinasi ne suprantantieji parapijos išrinktieji žmonės, visos parapijos prižiūrimj, bet niekieno neprižiūrimas ir niekam neduodas apyskaitų klebonas. Ir visur bus tokia „tvarka“, bus toks, kaip Naujamiesčio parapijoj mėtymas ant vėjo, parapijos ar valsčiaus turtų, kol žmonės nesusipras ir nepasiims patis į savo rankas savo reikalų bent ten, kur jau galima jie paimti, o kur da negalima, ten išsikovos sau tiesas.

Naujamiestiskis.

Lietuvos ponai-didžturčiai.

Per *Dinaburgo* parodą, kuri pasibaigė 23 (10) rugsėjo, buvo padarytas Lietuvos ir kai-kurių artimesnių gubernijų žemininkų susivažiavimas. Užmanė tai Vitebsko žemdirbystės draugovė; ji tą susivažiavimą ir sutaisė. Susivažiavo apie 200 didžturčių.

Idomu, ką tos poniškosios galvos ten nutarė.

Taigi nutarė prašyt valdžios, kad leistų įkurt Lietuvoje universitetą su agronomišku skyriumi (fakultetu). Surinkimui reikalingų tam tikslui pinigų nutarė uždėti mokestį nuo dešimtinės visiems žemės savininkams. Prašo valdžios įkurt žemesnes žemdirbystės mokyklas, bet ne tam, kad jos ūkininkams naudą nešų, bet kad iš tų mokyklų galėtų išeiti reikalingi ponams rendauinkai, užveizdos pristovai, kamisoriai, raštininkai ir kiti dvaro tarnai. Reikalauja, kad miško pasikirtimas būtų priskaitytas prie sunkiausiai baudžiamų vagysčių; kad būtų paskirta bausmė už vaikščiojimą po mišką ne keliu; kad, gaisrui miške atsitikus, aplinkiniai valščionis būtų varomi jo gesinti be jokios už tai užmokesties. Susivažiavimui baigiantis, kada vos 40 ponų beliko, tas paskutinytis reikalavimas buvo šiek-tiek permaintytas, bet ne dėlto, kaip jie aiškino, kad jis būtų biaurus ar nedoras, bet kad tai gali neapsimokėti..

Ir daug panašių dalykų buvo nutarta.

Taigi ponai-didžturčiai reikalauja nuo valščionių - prasčiokėlių, kad jie dėtų pinigus užlaikymui ponams reikalingos mokyklos, kad tie prasčiokėliai dykai tarnautų, ponui prireikus, kad jie nedrįstų ir kojos į mišką įkelti. Daug reikalauja ponai nuo neturtėlių saviems reikalams, o ką už tai jiems patį duoda? O štai: sunkiausias bausmes už mažiausį prasikaltimą prieš poną, nepakviečia nė vieno ūkininko į žemininkų susivažiavimą, tartum tie ūkininkai žemės neturėtų!

Ir po to viso ponai nori, kad žmogus prasčiokas juos mylėtų! Reikia tik stebėtis, kad tie žmonės da teip kantrūs ir tyli. Kada gi jie atsibus ir pradės savimi rūpinties teip, kaip dabar tie ponai savimi rūpinas, tai kažki-kaip tada gali su tais ponais būti..

Bet jie tada tegul nepyksta ant prasčiokų, nes patį jiems dabar aiškiai kelią rodo.

Sp-as.

Žinios.

(Meldžiame žinias rašyti ant vienos popieriaus pusės, antrą pusę palikdami dyką. Neužmirškite padėti parakvijos, pavieta ir gubernijos vardų, iškur rašote).

Iš Lietuvos.

Kauno gub.

Užventis. (Šaulių pav.) *Už ką klebonas supyko.* Užvenčio klebonas pakvietė į talką mėšlų vežti *Žeberių* sodžiaus ūkininkus. Žeberiškiai buvo patįs neapsidirbę, o dar tą dieną lietus lijo, tai ir neėjo. Ant rytojaus, pėtnyčioje, prieš Šekmines Žeberių sodos ūkininkė Vosylienė nunešė klebonui 3 rub. mišioms.

Ji, stovėdama klebonijoje, išgirdo klebono eiseną ir keiksmus: „Girtuoklių, paleistuvių parakvija!“

Klebonas, priėjęs prie Vosilienės, paklausė:

— Iškur?

— Iš Žeberių, ponuli, atnešiau mišioms.

— O tu, ragana, kokio girtuoklio pati? ... Jūs visi girtuokliai! ... Nenorit manęs klausyt, pažiūrėsim, katras be katro neapsieisime: kur mokėjot 3 rub., mokėsit 6 rub., kur 5 rub. — 10.

Moteriškė išsigandusi pamažėli prislinko prie durų ir — tiek jos beliko! Bėgdama dar girdėjo keiksmus... O 3 rub., paaukautus kunigėliui mišioms, išsinešė.

P. K.

Žemaičių Kalvarija (Telšių pav.). *Atlaidai.* Žemaičių Kalvarijoje esti kas vasarą dideli atlaidai. Papasakosiu, ką girdėjau apie juos nuo vienos davatkos.

„Buvau, girdi, Kalvarijoje ant didžiųjų atlaidų. Nors buvo pats darbymetis, bet žmonių buvo susirinkę, tartum ant Juozapato pakalnės. Iš visų šalių žmonės sutvinę, nebesutilpo nė ant šventoriaus, — visur buvo pilna. Daug žmonių nuspaudė; kiti visiškai numirė, o kiti atsigavo. Vieną kartą, pamokslą besakant, taip nuspaudė, juog pradėjo visi rėkti kunigui, kad nebesakytų... Kuriuos nuspaudė, visi į dangų nuėjo, o kuriems krūtines ar šonus įlaužė — ir tie bus greitai danguose, atsipakūtavoję čia ant žemės... Mūro kryžius griuvo, daug žmonių pažeidė, kitur užmušė — laimė jiems... Daug klausyklų sulaužė. Taip, labai gražu buvo... Žmonės rėke, klykė, visais kraštais

vaitojo. Kiek ten Dievui garbės buvo, negali nė apsakyti, — kamuoliais kilo garbė į dangų! Visą amžių ten būčiau ir tai nebūtų nuobodu.“

Svaigulys.

Šiauliai. *Mūsų draugovės nepasisekimas.* Šiaulių pavieta kurie-nė-kurie sodiečiai skaito laikraštį „Ūkininką“, kiti — „Tėvynės Sargą“ ir moka per metus po 1 rublį. Žolinės dienoje vienam vaikiukui pasisekė visus skaitytojus suvesti į draugovę. Buvo pas vieną ūkininką susirinkusios 5 ypatos: iš jaunūmenės 2 vaikinai, 2 mergaitės ir 1 ūkininkas, pas kurį ketino būti susirinkimai. Dar vienas ūkininkas ketino prirašyti savo mažą dukrelę. Visi sutarė mokėti kas mėnuo po 10 kap. ir įstojant 50 kapeikų, mergaitės tik 25 kap. Davė vardą tai draugovei „Vienybė“. Nutarė po dviejų savaitių vėl susirinkti, atsinešt pinigų, apspręsti įstatymus; beto nutarė rinkti į „Vienybę“ daugiaus draugų, už sudėtus gi pinigų — pirkties naudingų knygelių ir laikraščių, patiems skaityti ir kitiems dalyti. Knygų jau buvo, kokių tik norėjo; visi išsirinko sau knygutes pasiskaitymui lig kitam susirinkimui ir išsiskirstė, visi sutarę tvirtai turėties „Vienybės“.

Atėjo susirinkimo nedėlia. Draugovės nelaimei, graži buvo diena, užtat visi išbėgiojo ir išvažinėjo į bažnyčią. Po pietų sušilęs, sukaitęs bėgiojo draugovės įsteigtojas; nors iš bažnyčios jau buvo kiti sąnariai parėję, bet į „Vienybę“ nėjo. Vakare tik dviese su minėtu ūkininku nutarė vėl po 3—jų savaitių susirinkti.

Atėjo vėl susirinkimo dieną. Vėl puikus gražius oras, kaip kokia nelaimė, suardė draugovę. Pats ūkininkas, pas kurį buvo nutarta susirinkti, ir antras, būsiąs geras draugas, išvažiavo į Šidlavą į atlaidus, o kiti kitur išvaikščiojo. Pirma buvo sutarta kaip „Mužikėlio“ draugovėje: „jei kas nepribus į susirinkimą, turės mokėti bausmės 10 kapeikų“. Dabar kilo klausimas, kas nubaus. Juk čionai žandaro nagaikos nėra! Teip ir paliko sunaikintas, sumintas jaunas daigelis su maža atgijimo viltimi.

Lietuviai ir lietuvaitės, draugaukimės! Draugaukimės, prispausti darbais, sunkybėmis, neramumu, nedorų žmonių egoizmu! Draugaukimės! tai atrasime nors valandą liuosybės, meilės, lygybės! Nors vieną dieną mėnesyje numeskime nuo savo sprando sunkų prispaudimo jungą ir kits-kitą suraminkime!

Pergalėkime visas kliūtis, kovokime su nedorais, tamsybėmis apimtais, žmonėmis! Drąsiai kovokime už teisybę! Jieškokime šviesos — gana jau volioties tamsioje purvynėje! *Silpnutis.*

Rietavas (Raseinių pav.). *Lenkystės platinimas.* Rietavo klebonas kunigas Jačiūnas (poniškai — Jačinovskis), kad įtiktų žinomam beveik visuose Žemaičiuose žmonių skriaudėjui kunigaikščiui Bagdonui Oginskiui, perkėlė šimet gegužės ir birželio maldas į kunigaikščio koplyčią. Rietavo bažnyčioj nuo amžių skambėjo žemaitiška kalba, tik valandos buvo birbinamos lenkiškai. Tik šimet, užsimanius kunigaikščiui, jo koplyčioj gegužės ir birželio maldos tapo įvestos vieną dieną lenkiškai, kitą — žemaitiškai. Tai padaryta tapo būk kunigaikščio muzikantams, kurių jis peni apie 50 ir kurie šeipteip moka graboliot lenkiškai. Negana da to — nuo 22 birželio pradėjo skaityt Rietavo bažnyčioj lenkiškas evangelijos, nežiūrint to, kad parapijoj yra arti 6 tūkstančių žemaičių, o vadinamųjų lenkų — vos kelios dešimtys! O kiek yra parapijų, kur yra keli šimtai ir net tūkstančiai lietuvių, o kaip jiems sunku įgyti savo kalbai tiesas! Mat, ką čia žiūrėt tos „chlopu“ kalbos, kad ponai, kunigaikščiai jos nekenčia! Neužilgio gal Rietave ir lenkiškus pamoksus pradės sakyk — dabar da tik lietuviškai tesako. *Pilkis.*

Panevėžis. *Lietuvių - mokinių susipratimas.* Penki Panevėžio lietuviai realistai - mokiniai, nuėję 12 rugsėjo (30 rugpiūčio) pas savo kunigą-kapelioną Šaulį, pareikalavo, kad jis skaitytų bažnyčioj per mokinių mišias ir lietuviškas evangelijas, — mat ikišiol tebuvo skaitomos ten tiktai lenkiškos. Kunigas (letuvis) pasakė, kad jis be vyskupo leidimo negalīs tai įvest, bet žadėjo kreipties prie vyskupo. *Pilkis.*

Šiauliai. *Kunigas lenkomanas* Neseniai Šiaulių mokiniai ir mokinės turėjo eiti išpažinties. Viena didoka mergina, priėjusi prie kun. Pacevyčiaus, pradėjo sakyk savo nuodėmes lietuviškai. Kunigas užsipoilė ant jos, kodėl ji nekalba lenkiškai — nešiojanti mokinės rūbus ir jau tokia didelė... Mergina tiek tik beatsakė: „aš lietuvaite!“ Bet jos širdis buvo sugriaudinta ir, parėjusi namon, su ašaromis apsakinėjo šeimyninkei, kas su ja atsitiko ir klausė: „už ką jis mane barė?“ Susigraudenusi verkė, bet pykti negalėjo nes buvo tai subatos vakaras, o iš ryto turėjo eit Švenčiausiąjį priimti. *Š.*

Šaukėnai (Šiaulių pav.). *Uriadnikas-vagis*. Vienas škaplierninkas iš Kuršėnų šią žiemą išleido 12 metų sūnų paveikslų pardavinėti. Tas išpardavęs užėjo į Šaukėnus naginių nusipirkti. Jam beperkant nagines Gedvilos sunkrovoje, užėjo uriadnikas; pamatęs, kad vaikas turi pinigų, užsipuolė:

— Iš-kur esi? parodyk pašpartą!

— Juk, tamsta žinai iškur, pažįsti mane ir mano tėvelius.

— Neko nežinau. Tu esi pabėgęs nuo tėvų. Aš tave po etapu varysiu...

Priėjęs pradėjo tasyt vaiką, kol ištraukė 11 rub. Kitokio pašparto nebereikalavo. Tėvai padavė skundą „spraunikui.“ Bet, žinoma, kad varnas varnui nekerta į aki, nes ligšiol (birželio 1903) nieko negirdėt.

Geriau skundas ant uriadnikų duoti tardytojui (sliedovateliui)
P. K.

— *Uriadnikas nieko nepesė*. Per šv. Traicės atlaisdus Šaukėnų uriadnikas, priėjęs prie vienos škaplierninkės, paliepė, nukabinus šventųjų paveikslus, duoti jam. Škaplierninkė nukabinėjusi padavė sakydama: „imk, pasimatysime pasposredniką.“ Uriadnikas paveikslų nebeėmė, tik pasakė, kad suslėptų, jei ne — „protokola“ sustatysiąs. — „Už ką?“ — užklausė škaplierninkė. — „O, kad be leidimo paveikslus perdavinėji.“ — „Juk gi tamsta pats, girdėjai, kaip aš „pasredniko“ prašiau leidimo, jįgi pasakė, kad šventų daiktų pardavinėjimui leidimo nereikia.

— Kad čia ne „pasredninko“ dalykas, bet gubernatoriaus, ar supranti, tu?

— Bet, katras iš tamstų, ponuli, geriau suprantata, tamista ar pasrednikas?

Uriadnikas, nieko neatsakęs, nudyrio toliau pagal škaplierninkus, bet jau kitiems už paveikslus nieko nebesakė.

Škaplierninkė kalbėjo žemaitiškai uriadnikas — rusiškai.
P. K.

Suvalkų gub.

Atsišaukimų lipdymas. Paskutiniaisiais metais labai išsiplatino Lietuvoj atsišaukimų lipdymas. Gali sakyti, juog jau nebėra Lietuvoj, ypač Suvalkų gub., tokio kampelio, kur nebūtų pasirodę atsišaukimai. Matyt, juog visuose Lietuvos kampeliuose

pradedą busti žmonės, o pabūdę tuojaus išreiškia savo jausmus, lipdydami atsišaukimus. Bet kokią vertę turi pas mus tas lipdymas? — Atsišaukimais greičiausiai galima sukurstyti ir sukelti žmonės, bet tai tegalima padaryt tik tuomet, kada žmonės jau yra supratę savo padėjimą, savo skriaudas ir savo tiesas. Tuomet atsišaukimai gali sujudinti, sukelti žmones ir jie sykiu viena diena gali pareikalauti nuo valdžios ar nuo kitų savo prispaudėjų sau tiesų. — tuomet atsišaukimai turi neapskaitomą vertę. O pas mus Lietuvoj žmonės da visai neapsišviete, vos-ne-vos temoka skaityt ir pamatę, kad „tose popierose“ yra prieš valdžią rašoma, atsitrauiak nuo jų su paniekinimu, kartais dargi patį jas nulupa ir atiduoda, kur reikiant. Bet jeigu jie ir atydziai jas skaitytų, vistiek, tamsūs būdami, negalėtų jų gerai suprasti: tamsus ūkininkas negali suprasti, kam reikalingas įvedimas į mokyklas lietuviškos kalbos; tada, girdi, vaikai neišmoktų rusiškos kalbos, o kaip sunku nemokantiems jos kariūmenėj! Daugelis nesupranta net, kam reikalinga lietuviams spauda; juk, girdi, mės ir dabar turime užtektinai gerų knygų, kurių nieks neatiminėja! Pagaliaus, sodiečiai nesupranta, kad „tos popieros“ lipinamos jų labai iš pasišventimo: jie kalba, juog lipytojai už kiekvieną prilipytą ar pamestą „popierą“ gauną po 10 rub.! Dėl šitų priežasčių atsišaukimų lipdymas neatnešė nėjokios naudos net tokiose vietose, kaip *Senapiilis*, *Griškabūdis* ir *Naumiestis*, nors buvo lipinama beveik kiekvieną šventą dieną. Iš to viso matyt, juog lietuviai da neužaugo iki bendrų reikalavimų ir atsišaukimų lipdymas neturi nėjokios vertės. Reikia žmonės pirma apšvieti gyvu žodžiu ir tam tinkamomis knygelėmis, o paskui jau lipdyt atsišaukimai. Tuomet jie atneš didelę naudą.

Platinimui apšvietimo reikia kurti draugystes, reikia rengti spektakliai ir teip susirinkimai, kur turėtų būt gyvu žodžiu išguldinėjami mūsų reikalai. Deklamacijos gali būti tiktai kaipo priedas prie kalbų. O kada žmonės tikrai apsišvies, tuomet reikės išlipdyti atsišaukimai visoj Lietuvoj ir tuomet visa Lietuva pareikalaus sau tiesų!

Stasiukas.

Nuo Redakcijos. P. Stasiukas pakelia labai svarbų klausimą politišrame mūsų gyvenime; jis pripažįsta atsišaukimų reikalingumą ir naudingumą tik ten (ir, mūsų nuomone, visai teisingai), kur jau žmonės yra kiek susipratę ir politiškai

prirengti ar tai gyvu žodžiu, ar skaitymu raštų. Bet kartu p. Stasiukas atranda, jog „pas mus Lietuvoj žmonės visai dar neapsiśvietę“ ir todėl dabar atsiśaukimų lipdymas neturiś, jo nuomone, „nėjokios vertės“. — Tokie sprendimai paskutiniais laikais galima išgirsti ir nuo kitų, todėl mės ċia keliais žodžiais paaiśkiname savo nuomonę ūitame dalyke.

Kad atsiśaukimai neturėtų ir *dabar* dar nėjokios vertės, su tuo negalime sutikti, nes žinome, jog vietomis žmonės, ypaċ Suvalkų ir kur-ne-kur Kauno gub., yra pusėtinai susipratę — ir ten išlipyti ar išmėtyti atsiśaukimai nemaža prisideda prie padrąsinimo ir patvirtinimo politiśkos sąmonės. Kad atsiranda bailiųjų arba nesupratusių tų atsiśaukimų, net ir padedanċių policijai lupinėti lapelius ir gaudyti paċius lipytojus, į tą nėra ko žiūrėti: bailiųjų ir išgamų niekur netrūko, — netruks, be abejonės, jų ir pas mus.

Bet atsiśaukimai dabar, be abejonės, tik ten tegali atnešti kokią tikrą naudą, tokiaime kampe, kame jau yra nors kiek žmonės skaitymu ar gyvu žodžiu prirengti ir kame yra jau tokių *vietinių* žmonių, kurie atsiśaukimų išlipdymą ar išmėtymą gali kaip reikiant išnaudoti ir išaiśkinti nesupratusiems atsiśaukimų tikslą. Tokiu būdu atsiśaukimai, vienkart su p. Stasiuko patariamomis teipgi draugystėmis, turėtų būti vienu iš stipresnių įrankių praplatinimui politiśkos sąmonės. Tik tuo įrankiu reikia protingai naudoties.

Suprantama, kad apie išlipdymą atsiśaukimų *viena diena visoj* Lietuvoj *dabar* dar nėra ko ir kalbėti — ir *dabar* dar *visa* Lietuva pareikalauti savo tiesų negali. — Taċiaus prie to mės turime drąśiai žengti!

Senapolis. *Kratos.* Seređoj 13 rugsėjo padarė kratą pas pirklių P. Lazdaucką. Senapilyj, mat, 8 rugsėjo, kaip visur, teip ir prie namų, kur yra Lazdaucko sankrova, buvo prilipytas atsiśaukimas „Broliai Lietuviai.“ Bet, nulupus ūitą atsiśaukimą, už kelių dienų tapo prilipytas kitas — „Žmogaus tiesos“ — tai ir buvo kratos priežasċia. Krėtė žandarų viršininkas, žemsargių viršininkas, 2 vyresnioju žemsargiu, 2 žandaru ir tris branktuoċiai; rado „Petro Armino raštus“ ir „Kaip apsireiŗia gyvastis žmogaus kūne“.

Bet nepaėmė nieko, tardami, kad jiems esą reikia tik „proklamacijų“. Žemsargio pati Noreikinė skundė Lazdaucką,

būk ji mačiusi, kaip koks vaikas seređoj 13 rugsėjo 8¹/₂ val. iš ryto išėjęs iš Lazdaucko sankrovos ir prilipęs atsišaukimą; užklausus viršininkui, ar „lipytoju“ buvo tas vaikas, kuris yra Lazdaucko sankrovoj už pagelbininką, atsakė, kad ne; tada vyresnysis žemsargys Ekel priminė, kad Rekljo sankrovoj esąs toks vaikas, kuris galėjo prilipyti; viršininkas pasiuntė sužinoti, ar tas pats, ar ne, bet pasakė, kad ne tas. Teip, nieko nelaiminėjė, ir išdimbrino. bet matomai tikrai tikėjosi pelno, nes jau buvo ir „karietą“ nusisamdę.

Dabar Lazdauckas žada Noreikienę skųsti už neteisingą apskundimą. *Plukis.*

Naumiestis. *Dėl atsišaukimų suareštuotas.* Per atlaidus šv. Petro rytą Naumiesčio policija suėmė, būk tai popieras belipinant Andrių Kėmežuką. Paėmė ir areštavo K. begulint iš lovos, bet policija (visi žemsargiai) protokole parašė, kad K. sugavę ant tilto, belipinant popieras; protokole pasirašė visi didesnieji Naumiesčio policistai ir vienas žandaras, bet kitas žandaras Urbanovič atsisakė nuo pasirašymo. Jis parašė, kad A. K. ne nuo tilto paėmė belipinant, bet lovoje begulintį; tada visa Naumiesčio policija gavo nuo augštesniosios vyresnybės raudoną nosį, kaip kurkino snapą. Bet kadangi pas A. K. rado keletą atsišaukimų ir duonos minkštimo, tai vistiek tapo jis nugabentas į Kalvarijos kalėjimą, iškur po kurio laiko tapo paleistas už 200 rub. parankos. *Žaibas.*

Lėsnistvos (Naumiesčio pav.) *valsčiaus vaitas* per paskutinį valsčiaus susirinkimą (pabaigoje liepos š. m.) tarp kito-ko pasakė, kad visos kaimų lentos būtų naujos ir kad būtų parašyta ant jų rusiškai, o nebūtų niekur lietuviškai. Dėl kokios tai priežasties tas paliepimas tapo apgarsintas, man neteko patirti; tūli pasakoja, kad gubernijos valdžia išleidusi tą paliepimą supykusi, kad pavasarį atsisakė ūkininkai nuo „kazionų“ lentų (už kurias nemenkus pinigus reikalavo užmokėti) vien tik dėlto, kad neparašyta ant jų lietuviškai. Kiti pasakoja, kad dėlto užpykusi, kad tūli sankrovininkai išlaimėjo teisme (sūde) tiesą laikyti iškabas prie sankrovų. Kas tokį paliepimą išleido, būtų labai gerai žinoti; gal tik teip vaitas prasimanė, norėdamas labiau įtikti valdžiai?

Žaibas

Pilviškiai (Senapilio pav.). *Laimėjo.* Sankrovininkai J. Lozoraitis. J. Kačėrgius ir J. Adomaitis laimėjo bylą su Pilviškių policija už iškabas.

Mat Pilviškių žemsargiai pagal Senapilio viršininko paliepinimą nukabino iškabas visų trijų minėtų sankrovininkų. Sankrovininkai padavė į teismą. Teisme laimėjo, nes iškabas leido atsiimti. Bet jie jų neėmė ir reikalavo, kad užmokėtų. Tada viršininkas matydamas, kad jie nenori atsiimt, pats jas nusiųzdino jiems. Tai atsitiko prieš šv. Baltramiejaus atlaidus.

Štai jums pavyzdys, skaitytojai, dėl kaiminių lentų! Jums by pasako koks žemsargis ar vaitelis, kad nuluptumėt lentą, tai jūs ir klausote. Nežinote, kad reikia priešintis ir neapsimti pildyti paliepinimų žemsargių ir kokių vaitelių, valdžios pataikūnų. Bet jeigu žemsargiai ar vaitai patis nuluptų lentą, tai nereikia bijoti skųsties, štai, kaip pilviškiečiai. Ukininkai ir kiti sankrovininkai laimėtų, kad tik eitų išvien! *A. Žioplelis.*

Naumiestis. *Žandarai nori papirkti.* Ketverge prieš Velykas suėmė po Naumiesčiu du vaikinų su rusiškėmis uždraustomis knygomis — Juozą Kurmą ir kitą kaži-koki. Vargšai visas Velykas išsėdėjo Naumiesčio kalėjime. Paskui iš Vilkaviškio atvažiavo žandarų viršininkas, pamatė, kad juodu apie tas knygas mažai tesupranta, pareikalavo nuo jų nedidelės kaucijos ir pasakė, kad juo dviem jokios bausmės nebusią, jei pasakys, kas įdavė knygas per sieną pernešti. Juodu prisipažino, kad juodu pasamdęs ir pinigų užmokėjęs žydas Soloveiči. Žydo žandarai nesugavo, nes tas spėjo išsprukti į užsienį, o tuodu vaikinų paleido, tik gavę nuo kiekvieno po šimtą rublių kaucijos.

Prie to reikalo buvo pritrauktas ir koksai Vilkas. Žandarų viršininkas nusivežė jį ant tyrinėjimo į Vilkaviškį, bet pripažino jį už nekaltą ir prie nieko neprigulintį. Paskui tą Vilką šaukė į Kybartus žandarų kapitonas, klausė jo, ar nežino, kas Naumiestyje mėtė atsišaukimus, siūlijo jam po 50 r. ant mėnesio, jei visą ką pasakys. Vilkas sakėsi nežinąs. Bet geriau su juo nesusidėti, nes kartais gali žandarams išduoti. Kalba, kad jis apgaudinėjęs emigrantus, pervedęs juos per sieną, negražina tankiai jiems patalų ir drabužių. Tokių žmonių geriau reikia sergėti.

Lazdorius.

Garliava (Senapil. pav). *Snipų pagelbininkas.* Dailydei Petruī Bridžiulaičiui tapo kažin iškūr atsiųsta po juostele lenk. knygutė „Terazniejsza Lituw.“ Garliavos šaltyšiaus sūnus, Motiejus Vaitkūniukas, žinomo sėbro maskolių Kuraucko mokinys besitrindamas apie valsčiaus kanceliariją, paėmė siuntinėlį ir sakydamas, juog ten surašyti priešingi valdžiai ir kunigams dalykai, perdavė Garliavos žemsargiui. Žemsargys džiaugdamos nunešė tai parodyti savo pačiai katalikei, mokačiai lenkiškai. Ta perskaičiusi pasakė, kad knygelėje nieko piktino nėsą. Nuleidęs nosį, žemsargys grąžina knygelę šaltyšiui, kuris antgalo atiduoda P. Bridžiulaičiui. Bet šis paskutinis patyręs, juog knygelė buvo jau žemsargio naguose, nežino, ką su ja daryti, ir bėga pas kunigus perleisti per cenzūrą. Džiakonas Budzeika sako: „o, to, panie, glupstvo, reik sudeginti!“ bet kiti kunigai perskaitė iki galui ir nieko blogo nerado. Vienok Bridžiulaitis tuo Vaitkūniuko „darbu“ tapo teip įbaugintas, juog dabar panašių knygelių bijosi ir į rankas imti. Argi neatsiras garliaviečių tarpe žmogaus, kuris pamokytų Vaitkūniuką padoriaus elgties, nes, matomai, tėvas sūnaus išmokyti nesusimano . . . *Tamista.*

Senapilis. *Užmokesnis už judošystes.* Nedėlios dieną 9 rugpiūčio Bartlingio karčiamoj žinomas šnipukas Br. Peikertas, priėjęs prie tūlo vaikino, meldė duoti jam pasiskaityt lietuviškų knygų. Vaikinas matomai numanė, kas jo prašo, ir tarė: prie žmonių negaliu duoti, bet eikiva laukan, tai duosiu. Nusivedęs ant kiemo, kirtu P-ui per veidą teip, kad tas net pagriuvo. Paskui, gerai aptaisęs, pridūrė: „skaityk dabar, kaip perskaitysi, daugiau duosiu“ — ir nuėjo savo keliu.

Smagiai turėjo „aptaisyt“, nes šiandien (10 rugp.) vos tik dar iš lovos tepasikėlė. *L. Žvirblis.*

Padovinio val. (Kalvar. p.). *Vaito rinkimai.* 2 balandžio rinko vaitą. Atvažiavęs buvo patsai viršininkas. Prieš rinkimus klausinėjo jis šaltyšių apie jų kaimų rekrūtus, tai iš 10 šaltyšių tik 3 teatsakinėjo lietuviškai, o šėip kiti visi gudiškai, nors kai kurie vos kaip-ne-kaip tepagrabaloja. Viršininkas užtat juos pagyrė, kad gerai reikalus žina, bet greičiaus tik turbūt už gudišką kalbą bus paglostės. — Vaitu tapo išrinktas Ruseckas, gana doras ligšiol žmogus. Kandidatų tik vos trečiu kartu tepasiklojo išrinkti. — Reikia priminti čia labai netikusį žmonių

pasielgimą su viršininku, prieš kurį, kaip prieš kokią dievaitį, kiekvienas beveik nuolat, reikiant ir nereikiant, kepures maustė. Viršininkui išvažiuojant teipgi nuo žmonių galvų kepurės pakilo. Tai kiek neužpelnytos garbės vienam maskolpalaikiui, kiek baudžios palikimo dar pas mūs žmones atsiliko! — Parašė nutarimą ir pradėjo skaityti rusiškai, bet žmonės ėmė šaukti, kad nesupranta rusiškai, kad skaitytų lietuviškai. (Reikia reikauti, kad ir knygoje teipgi būtų nutarimai lietuviškai įrašomi. *Red.*). Mat su raštininku žmonės apsipratę ir viršininko nėsant jo nebesibijo. Bet su parašais žmonės labai prastai daro dar. Žiūriu, daugumas vis rusiškai pasirašo, tik vienas, kitas lietuviškai. Žmonės nepriduoda matyt tam [didelio svarbumo ir daro todėl labai prastai. Augštesnei valdžiai užklausus, viršininkai atsako, juog lietuviams spaudos nereikil, nes jie ir kalba ir rašo rusiškai — ir savo žodžiams patvirtinti priduoja kokionors valsčiaus nutarimo nuorašą, rusiškai rašytą, su rusiškais parašais . . .

Padovinietis.

Gelgaudiškis. (Naumiesčio pav.) *Mūsų valdžia ir ponai.* 9 birželio š. m. Naumiesčio pav. viršininkas perkratinėjo čia ūkininkų bylas dėlei servitutų.

Pabaigus tos dienos bylas, kurias perkratinėjo Komaro dvare, o ne tam tikroje vietoje — valsčiaus kanceliarijoje, prasidėjo vaišės. Įsisiurbę činovnikai su kitais poneliais ir podraug su p. Komaru, pradėjo beprotiškai linksminties, mėtė savo kepures ir šėip visokius daiktus, pinigus ir šaudė į juos, lakstė, rėkavo, teip kad, prisižiūrėjus iš šalies, rodės gyva bepročių scena. Pasišminus teip lig sočiai, Komaras, norėdamas įtikti daugiau savo svečiams, arba gal išsiaugštinti, rodinėjo savo istabesnius padargus. Paskui paliepė atnešti laivelį, padirbtą iš berizeto, į šalį dvaro gulinti prūdą. Ten Komaras paliepė savo darbininkui Kriščiūnui pasivažinėti. Žinoma laivelis lengvas ir deras tik gerai įpratusiems irklininkams. Prisigėrę ponai pradėjo laidyti į žmogų akmenaičiais. Išiūręs į vidurį prūdo Kriščiūnas apvirto; tai padarė girtiems ponams dar dedesni juoką; jie anaitol nesirūpino pagalbos paduoti, nors žmogus ir prašė. Kriščiūnas mokėjo truputį plaukti ir geroką valandą laikėsi ant vandens, bet į kraštą išplaukti nevaliojo, nes prūdas šaunokai didelis ir. teip nusialsinęs ir prisitraukus drapanoms vandens,

paniro. Pamatę poneliai, kad žmogus ištisų nuskendo, suskato, bet jau buvo pervėla, nes skenduolis daugiau nebeiškilo iš vandens. Tada, atnešus tinklą, ištraukė Kriščiūną iš vandens, bet kad tai truko vistik šaunoką valandą, tai buvo jau nebegyvas. Mėgino dar, į paklodę idėję, atsupti, bet nieko nebegelbėjo.

Tas atsitikimas padarė gana didį trukšmą, o net ir pačiam Komarui padilgo; tai galėjo padaryt teip „činovnikams“ kaip ir Komarui negerumų. Pirmiausia trukšmui nuramdyti Komaras pažadėjo nuskendusio Kriščiūno iaipačiai, pasilikusiai su 3 ar 4 kūdikiais, duoti vietą ir užlaikymą (bet kokią ir kaip ilgai, tai žino viens Komaras). Užtepė teipgi žemesnę ir augštesnę policiją. Vaitas, kaipo pirmoji ranka, pranešė augštesnei valdžiai, kad pasimirė žmogus teip sau, staigiu būdu, be jokios priežasties ir gana, o augštesniaijai to tik ir tereikėjo, — kyšiai persvėrė, tai tiesa panėrė ir gana.

17/30 liepos pervaziavo per valsčiaus kanceliarijas Suvalkų vicegubernatorius; atvažiavo ir į Gelgaudiškį. Tą kartą Gelgaudiškyj tikrai buvo daug ermyderio; čia buvo dar neužbaigti Sošinsko reikalai, buvo skundos ant Komaro administratoriaus Sobolevskio ir dar kelios kitokios, bet vicegubernatorius ne tiek interesavos reikalais, kiek Komaro vaišėmis. Atvažiavęs pirma ap-lankė Komarą, ten užsidūlinęs pusėtinai, atvyko į kanceliariją, o čia, matęs ką nematęs, nešinos važiuot į Kidulių valsčių. Matydami valsčionis, kad ant visų jų prašymų, kaip kiti pavadino, nė pats „būgnų tūzas“ nedavė jokio atsakymo, suskubo ir parašė antrą skundą (dėl Sošinsko raštininko, kurs pasididino sau be valsčionių žinios alga) ir padavė pačiam „tūzui“ į rankas. Tada, pamurmėjęs ką ten ant žemsargių viršininko, pasakė, juog viskas būsia pranešta.

Kiti gelgaudiškiai buvo suskatę paduoti skundą ir ant Komaro už Kriščiūno nuskandinimą, už neteisingą jo pasieligimą. Tai būtų buvę berots ne pro šalį, bet kadangi tai nebuvo padaryta, tai vertėtų dabar stačiai paduoti skundas Varšuvos generolui - gubernatoriui.

J. Narkūnas.

Griškabūdžio „špitolė“. Rašiau kada-tai, juog Griškabūdžio klebonas Marma maitina ir užlaiko elgetas, negalinčius vaikščioti po kaimus. Yra tam tikslui ir namas pastatytas, — bet vėžinamieji ir vadžiojamieji pavargėliai kažikodėl nesusi-

mažina . . . Negalėdamas prieiti prie rašytų dokumentų apie „špitolės“ įsteigimą, paduodu tik čia žinias, kurios tarp parapijonų skraido.

Apie 10 metų atgal valdžia, įvezdama savo monopolius, išpardavinėjo visus karčiaminius, jai prigulėjusius, plotus. Ant vieno iš tokių plotų (=pliacių) stovėjo ir Griškabūdžio karčiama. Kadangi šitas plotas — apie 3—4 margus — buvo prie-pat prekyvietės (rinkos), todėl nenuostabu, kad daugeliui dėl jo „dantį gėlė“, ir nevienas stropiai ruošėsi per dalybas (licitaciją) „varyti“, kad ir iki dviejų tūkstančių . . . Dalybos vienok neįvyko: Marma pritraukė kelis parapijonis ir parapijos perdėtinius, kaipo patvirtintojus, kad Griškabūdžio parapija geidžia gauti tą vietą ir pastatyti ant jos ligonbutį ir prieglaudos namą. Ir, sako, klebonas Marma tą visą plotą nupirkęs tik už 30 rublių!

Nusipirkus tą plotą, klebonui berūpėjo tik nupirkti medegos ir paliepti parapijai suvežti ją. Kaip vienas, taip ir kitas jam pasisekė taip puikiai, kad kitą vasarą jau stovėjo ilgos didelės triobos, iš priešakio su 2 gyvenimais, o iš užpakalio — su vienu. Tuojaus vieną galą nosisamdė aptiekininkas, o į antrąją persikėlė sankrovininkas Lesevyčius. Ant viršaus yra įtaisyti 5 ar 6 kambariukai pavargėliams. Bet ikišiol paskutiniųjų čia nebuvo . . . Tik štai, pernai vasarą mūsų klebonas suskato jieškoti gyventojų tiems kambariukams . . . ir patsai važinėjo po parapiją, prikalbinėdamas visokius senukus - pavargėlius ir prižadėdamas jiems duoti visą „vigadą“. Surado jų apie 10 — surasti, žinoma, buvo nesunku!

Kas prispyrė Marmą pildyti tokį „mielaširdingą“ darbą, iš tikro aš nežinau, bet ko nori klausk, kiekvienas parapijonis atsakys, kad „rundas prispyręs“ . . .

A. Žioplelis.

Griškabūdis (Naum. p.). *Naujas gydymo būdas*. Atsirado pas mus vietinis gydytojas — kanauninkas Marma. Jis, tyčiodamos iš daktarų, sako: „Ką jie žino — šia aš pačiupinėju ligonį ir sveikas lieka.“ Reikia pasergėti, jis turi ypatingą papratimą, susitikus merginą, pažįstamą ar nepažįstamą, vis tiek, veidus pagnaibyt, — kiekvienas žmogus turi savo ypatybes, dėlko negalėtų jų turėti ir kanauninkas Marma! Gydo dykai, receptų nerašo, apsieina naminiiais vaistais. Žmonės tiki jam ir eina prie jo nelaimėse. Bet ligos

pagydomo nieks dar nesulaukė. Žmonės tikisi dar sulauksią. Tiki ir laukia, tik tas jų tikėjimas įvairus: vieni sako, kad gydosį galybė ir saldumu kanauninko vardo, bet kiti tuojaus sumuša: „kaip vardo? galybė čia ir daugiau yra tokių, net pralotų, o nėvienas negydo,“ — ir spėja, kad gydas jis gera ranka t. y. burtais. Ant šito pirmieji vėl nenori sutikti, nes, kaip kunigas gydysias burtais? Kur teisybė, nežinau.

K. K.

Lietuviai svetur.

Peterburgas. *Tyrinėjimas išvarė iš proto.* 2 rugpiūčio Jonas Širvydas gavo pašaukimą, kad tuoj pribūtų į policiją. Tas žmogus, nežinodamas, dėl kokios priežasties jį šaukia, ir nemokėdamas, kaip reikiant, rusiškai, priprašė savo brolių P., kad padėtų jam nueiti. Policijoje pasportistas paklausė Širvydų vardų ir kur gyvenę praeitus ir užpraeitus metus; tuodu atsakė, kad gyvenę namie, Lietuvoje. Pradėjo vėl klausinėti, ar nesivadino koku kitu vardu. Teip pasportistui beklaušinėjant, priėjo ir „okolodočnas“ ir pradėjo gązdinti; sako, reikią prisi-duoti; kad neprisiduosias, būsią blogiau, nes jie vistiek sužinosią. Tada Širvydas parodė pasportą, bet to negana buvo: pareikalavo kiemsargio kortėlės, t. y. išrašo iš namų knygos; atnešė ir tą, tada pradėjo klausinėti, ar nėra bent brolio ar giminaičio vardu *Juozas*; tuoda atsakė, kad nėra. Tuomet liepė eiti namo. Širvydo brolis išeidamas paklausė policijantų, kam jie tyrinėjo; šie atsakė, kad jiems reikalingas esąs Juozas Širvydas iš Južintų valsčiaus.

Jonas Širvydas, policijantų nugązdintas, didžiai nusiminė; parėjęs namo, pradėjo skųstis savo draugams, kad jam galva sopanti, ir pradėjo kalbėti, kad jį policija nekalčiausiai suareštuo-sianti; pradėjo sakyti, kad reikią duris užrakinti, kad jau ateinanti policija suimtų, ir teip pradėjo negaliuoti, kad galima buvo aiškiai suprasti, juog jau nebesveikas. Juo toliaus, juo blogiaus darėsi, kad prisiėjo keliauti prie daktaro. Daktaras pripažino nervų pagedimą nuo didelio susirūpinimo ir išgąščio; Liepė vežti namo, Lietuvon, ir laikyti, kur nėra policijos.

Minėtasis Jonas Širvydas kilęs yra iš Južintų valšč. Juozasgi Širvydas, kurio dabar policija jieško, dėl kun. Šereivos

skundų, yra persikėlęs į Ameriką. Taigi Jonas Širvydas, policijos įbaugintas iki proto sumišimui, gali už tai pasidėkavoti kun. Šereivai, kurio skundos iškraustė keletą ypatų iš Lietuvos, o minėtą jį Joną Širvydą net ir iš proto. *P. Kux.*

Liepojus. Rugpiučio pabaigoj važiavo per Liepoją caras ir buvo staptelėjęs mieste pasižiūrėt, kaip šventis naują didžiausią cerkvę, valdžios pinigais pariglintą. Buvo liepta visų tikėjamų kunigams ir augštesniems Liepojaus viršininkams susirinkti pas cerkvę ir ten laukti caro atvažiuojant, idant jį gražiai priimtų ir maloniai pasveikintų. Tokį valdžios norą pildydamas, nuėjo caro pasitikt ir katalikų parapijos klebonas Leparskis (lietuvis). Caras atvažiavęs įėjo tiesiai į cerkvę ir visi, susirinkusieji jo pasitikt, slinko paskui; katalikų klebonas neatsiliko nuo kitų.

Prasidėję cerkvės pašventinimas maldos; visi meldžiasi, katalikų kunigas irgi stovi, kad ir nesimeldžia. Prie kokių ten ceremonijų reikėjo atsiklaupyt; visi puolė ant kelių tik vienas kn. Leparskis stačias stovi. Caras būk tai pasergėjęs ir paklausęs, ar tai katalikai per panašias maldas nesiklaupia. Atsakyta, kad ir jie klaupiasi savo bažnyčioj.

Visi stačiatikiai, o ypač valdininkai pasipiktinę tokiu kn. Leparskio pasielgimu: kaip jis drįso stačias stovėti?!

Vistik karšti katalikai piktinasi, kam reikėjo kunigui eiti caro pasitikti pas cerkvę ir dar į cerkvę lįsti, — tai juk tiesiog draudžiama: kun. Leparskis neitiko nė vieniems, nė antriems. Būtų geriausiai padaręs, kad tą laiką būtų namie sėdėjęs. Ko landyti ten, kur nereikia. *Sp-as.*

Lomža. *Areštas.* 9 liepos š. m. tapo suimtas Juozas Varkala, baigęs šimet Liepojaus komercijos (pirklystės) mokyklą. Jo tėviškė yra *Garliavos* parapijoje Senapilio pav. Kur tapo suimtas ir kokių būdu, trūksta žinių. Sėdi Lomžoje. *ab.*

Iš svetimų šalių.

Atsišaukimai. *Mežotnė* (Kuršo gub.). 26 sausio 1903 m. aplink Mežotnės dvarą ir toliaus buvo išmėtyti ir išlipdyti latviški atsišaukimai „Šalin carizmas“! O Berstelės dvare elgeta dalijo tuos atsišaukimus žmonėms, išeinant iš bažnyčios; atlikusiusgi atsišaukimus nunešė pas pastorį. Pastoris, pamatęs

tokius „bedieviškus“ lapelius, paklausė, iškur jis juos gavo. Elgeta atsakė, kad nežinomas žmogus padavęs jam didelį glėbį ir prašęs padalyti žmonėms ir už tai rublį davęs; atlikusius liepęs atiduoti pastoriui. Po kelių dienų tūlas Berstelės dvaro kumetys pradėjo pasakoti, kad jis žinaš tą žmogų, kurs prašė elgetos padalyti žmonėms atsišaukimus. Apie tai turbūt kai-kas pranešė policijai, nes per Grabnyčias, 2 vasario, atvažiavo Mintaujos žandarų pulkininkas ir tyrinėjo tą žmogų. Pasirodė, kad šis nieko nežinaš, tiktai teip sau kalbėjęs, nemanydamas, kad iš to šis-tas gali išeiti. O elgeta nieko žandarams pasakyti negalėjo. Kumetigi pasodino Mintaujos kalėjiman.

J. Rudbarzdīs.

Kankinių kasa.

Gauta:

Latvys 5 rub	10,75 mk.
Jurgis B	2 00 „
	12,75 mk.
Buvo (žr. „Ūk.“ N. 8).	7,90 „
14. 11. 03.	iš viso 20,65 mk.

M. Saunus.

Atsakymai.

J. A. „Dievas ir karaliai“ gavome, — tai jau trečias tos pasakos vertimas: pirmas patilpo š. m. „Ūk.“ № 4—5 ir antras š. m. „Darb. B.l.“ № 4. Sunaudoti nebegalime. *J. Narkunui.* Męs Tamstos nieko neklausėme. *Vydž. Paukšteliiui.* Tamstos eilelių negalime talpinti. Dėlko — žr. „Ūk.“ № 8 atsakymą S. Knitai. Užtat su noru ta'piname Tamstos korespondencijas.

Naujai prisiųsti Redakcijai rankraščiai.

Liepuko: „Švilpt — vasara ir praėjo!“ „Apleista motina“, „Kur tu važiuoji“; *K. Vuoslio:* „Pasivaikščiojimas šv. Jono naktį“, „Ant Šešupės kranto“, „Ko raudi, Lietuva“, „Aš užgimiau Lietuvoje“; *Vydžemės Paukštelio:* „Laikas prie darbo“, „Žiemoje“; *Stepono Lašo:* „Iš svetimos grįžtant“; *Grybautojos:* „Smuika“; *A—o* „Margumynams“ keli mažmožiai.

Atsakomasis Redaktorius **J. Lapinas.**

Naudingos ir smagios ²⁵pasiskaityt knygelės.

1. Naudingi skaitymai iš prigimties mokslo su daugeliu paveikslėlių	30	kap.
2. Iš kur akmenys ant mūsų laukų atsirado (su paveikslėliais)	20	"
3. Saulės ir mėnėsio aptemimai (su paveikslėliais)	20	"
4. Pirmutinė pašalpa umai susirgus: teipogi gėralai alkoholin. ir taboka	15	"
5. Kapai didžiū kunigaikščių ir karaliū Vilniuje	15	"
6. Garo mašinos ir gelžkeliai (su paveikslėliais)	10	"
7. Pamokinimas, kaip nuo pagedimo apsaugoti žmones, pagedusių sūnų aprietus	6	"
8. Džiova ir kaip nuo jos apsisaugoti	6	"
9. Patarmės moterims, kurios nori but sveikos	10	"
10. Trumpa šneka apie limpančias ligas ir kaip nuo anų atsiginti	10	"
11. Tris pamokslai apie gaspadorystę dėl gaspadorių sodiečių (antra laida)	15	"
12. Bulvių vaisinimas	15	"
13. Žaibas ir griaustinis (su 21 paveikslėliu)	20	"
14. Apie Joną Gutenbergą ir apie tai, kaip žmonės rašymo ir spaudos išsimokė (su 10 paveikslėlių)	20	"
15. Kas tai yra dirbama žemė, kaip ji atsirado, kokie yra jos skyriai ir kaip anuos pažinti	15	"
16. Epiktėto aforizmai su pridėjimu keleto skyriū iš jo „Pruntavimų“	15	"
17. Trumpa geometrija	50	"
18. Ukiškos draugystės įvairiuose kraštuose	10	"
19. Parinktos lietuviškos dainos pagal Antaną Juškevičių	6	"
20. Kaip apsidreiskia gyvastis žmogaus kune (su 35 paveikslėliais)	15	"
21. Tekinimo amatas (su 47 paveiksl.)	15	"
22. Avizų auginimas (su 8 paveiksl.)	10	"
23. Vienas iš mūsų tur apsigyventi	10	"
24. Nekurie amatai (su 43 paveiksl.)	20	"
25. Įrankis dėl pagerinimo ir sutaisymo šosiejinių ir paprastų kelių (su 40 paveiksl.)	25	"
26. Gyvenimas šv. Kazimiero (su 3 paveiksl.)	10	"
27. Gyvenimo džiaugsmas. Pagal Lebboką P. N. sutaisita	30	"
28. Ką ir kaip nekurie amatininkai dirba	20	"
29. Trumpa visnot na istorija. I dalis. Senovės istorija	20	"
30. Savišelpystė	30	"
31. Sofokl's Antigona (tragedija). Vertė J. Š.	20	"
32. Pirmą pagelbą nelaiminguose atsitikimuose	40	"
33. Kas ir kiek žemės guli pirktis Lietuvoj	10	"
34. Miškų, laukų, sodų, daržų eibės ir bausmės už jas	10	"
35. Džiova ir kova su ja	30	"
36. Dikaviečių apmedžiavimas	30	"
37. Paprasti išdarbiai iš sakų	25	"
38. Išdirbimas pinamųjų daiktų		"

Adresas: M. Saunus, Tilsit, Ostpreussen,
Fabrikstrasse No. 27.

12,50

Op 87

Knygos.

1. Trumpa senonės lietuvių istorija.	1892.	pp. 56	10 kap.
2. A. V. Kas kaltas?	1894.	pp. 24	10
3. Kaukazo belaisvis.	1894.		5
4. Musų pasokos.	1894.	pp. 26	5
5 Jurgis Kastrijotas.	1894.	pp. 13.	5
6. Dr. Baltušis. Vakaras Tilviko pirtelėje.	1894.	pp. 15	5
7. Krumplių Jonas.	1895.	pp. 26	10
8. Trusas ir kapitolas.	1896	pp. 42	10
9. Sventimikis. Parmazonas arba baisumas Dievo rustybės.	1897.	pp. 36	10
10. P. A. Apšakinėjimai apie žemę, vandenį ir orą.	1898	pp. 48	10
11. Š-s Maskolių valdžia ir žmonės.	1898.	pp. 54.	10
12. Žemaitė. Paveikslai (iš „Ukininko“).	1899.	pp. 36	5
13. Žemaitė. Paveikslai (iš „Varpo“).	1899.	pp. 47	5
14. Pagaikštis. Bitės.	1899.	pp. 24	5
15. Mykolaitis. Mindaugis.	1899	pp. 58	5
16. Ar dabar yra baudžiava?	1899.	pp. 56	10
17. Lazdynų Pelėda. Kas priešins?	1900.	pp. 32	5
18. Bitė. Tėvas ir sunus.	1900.	pp. 23	5
19. Žemaitė. Valsčiaus sudas (komedija).	1900.	pp. 19	5
20 B. Kova (drama).	1900.	pp. 40	10
21. A. Mickevychius. Velinės.	1900.	pp. 68	15
22. J. B. Grabnyčių žvakė.	1901	pp. 31	5
23. Žemaitė Pareikslai (iš „Varpo“)	1901.	pp. 42	10
24. Lazdynų Pelėda. Sugriautas Gyvenimas.	1901.	pp. 29	5
25. Tv. Šunadvokatis.	1901.	pp. 48	12
26. Parapija ir kunigas.	1901		5
27. Ž. „Ne Gadaj“ arba Baisus Sapnas.	1902	pp. 18	5
28. B. Nebepirmas.	1902.	pp. 23	5
29. Žemaitė. Atminimai.	1902.	pp. 23	5
30. Dvi Moterys. Večnias spąstuose.	1902.	pp. 62.	10
31. L. P. Judošius.	1902.	pp. 11	5
32. L. P. Klajunas.	1902.	pp. 60	20
33. Karolius Jak-s. Vaidila. Originališka novelė.	1902.	pp. 15	10
34. J. Barzdyla. Apsireiškimas iš žemės gyvenimo.	1902	pp. 44	10
35. Nežinomas. Rykštės.	1902	pp. 24	5
36. Iš. Seno kareivio papasakojimas.	1902.	pp. 16	5
37. Dvidešimtmetinės „Auszros“ sukaktuvės.	1903.	pp. 62	50
38. Tautiškas atgijimas Lietuvių ir kitų jaunų tautų.	1903	pp. 40	15

Adresas: M. Saunus, Tilsit, Ostpr., Fabrikstr 27.

81. 827. 11